Splošne vesti.

PROSLAVITEV DESETLETNICE SLOVENSKEGA ŠOLSTVA V MARIBORU.

Letos poteka deseto leto, odkar se je preosnovalo naše šolstvo zlasti na severni meji in pa v vseh večjih gospodarskih in kulturnih centrih mariborske oblasti.

Preosnova našega osnovnega in meščanskega šolstva v teh krajih je bil tako važen in pomemben zgodovinski dogodek, da po desetih letih ne moremo in tudi ne smemo iti kar tiho preko njega.

Doba desetih let ni dolga, zlasti ne v povojnih razmerah, ko smo komaj sledili naglemu tempu raznih dogodkov. Prevrat je naše kraje osvobodil fizično, oborožena sila jim je nudila varstvo, promet prehrano. A kljub vsemu temu še nismo bili resnično svobodni, dokler smo imeli povsod ob meji, v vseh večjih krajih, posebno pa v Mariboru in njegovi okolici še nemške osnovne in meščanske šole z nemškim, naši naciji in državi nasprotnim učiteljstvom. Šele reorganizacija šolstva je ustvarila temelj za pravo duševno svobodo ter uverila naše ljudstvo — pa tudi njegove nasprotnike — da smo korenito pretrgali s suženjsko preteklostjo, da smo postali in hočemo ostati resnično svobodni. To je bil mejnik, ki smo ga zasadili globoko v duše mladine in odraslih ne z orožjem in silo, ampak z ljubeznijo in delom do nove, ravnokar iz morja krvi in trpljenja porojene naše države.

Zato je docela umestno, da se po desetih letih spomnimo vseh onih težkih, a vendar tudi lepih dni, ko smo ustvarjali novo dobo svojemu narodu in svoji lastni državi, ko smo začeli oblikovati novo pokolenje za nove razmere. Prav je, da po desetih letih pregledamo še enkrat s kritičnim očesom ne samo oni pomemben začetek, ampak tudi nadaljevanje tega dela od takrat do danes.

Za to desetletje moramo sebi in javnosti položiti račun, bilanco z vsemi plusi in — minusi. Šele nato nam bode mogoče začrtati smernice za delo v bodočnosti v dobrobit naše šole, naroda in države.

Da pa bode to mogoče, zato se priredi v Mariboru veliko slavnostno zborovanje vsega osnovno in meščanskošolskega učiteljstva mariborske oblasti. Bližnja sreska društva, katerim dopuščajo prometne razmere, se udeleže tega zborovanja korporativno. Posebno bi bilo želeti to zlasti od vseh obmejnih učiteljskih društev. Pričakujemo pa, da bode slednje učiteljsko društvo mariborske oblasti zastopano vsaj po četvorici ali petorici delegatov. Saj ni menda niti ne enega društva, ki bi ne imelo povoda praznovati take desetletnice. Zelo umestno bi bilo, da se zborovanja udeleži vse učiteljstvo, ki je ob prevratu prevzelo, ali pa pozneje delovalo na nekdanjih osnovno in meščanskošolskih ponemčevalnicah.

Slavnostno zborovanje slovenskega šolstva v Mariborski oblasti se bo vršilo na binkoštno soboto, dne 19. maja 1929 dopoldne ob 10. uri v veliki dvorani v Narodnem domu v Mariboru po sledečem dnevnem redu:

1. Otvoritev. (Otvori ravnatelj meščanske šole Drago Humek.)
2. Slavnostni govor.
3. Govori zastopnikov društev.
4. Sklep.

Ob dvanajstih skupno kosilo.

Popoldne izlet v Pobrežje in prijateljski sestanek. Društva naj določijo govornika, ki naj se pripravi na 5—10minutni govor. Binkoštna sobota je za vse prost dan. Kdor se udeleži skupnega obeda, naj se prijavi: Ant. Skala, Koroščeva 5. Obed bo poceni. Predsedniki društev naj čimprej javijo udeležbo. Društvene zadeve bodo društva lahko obravnavala pred ali po skupnem zborovanju v prostorih Narodnega doma.

Prosimo, da prihitite ta dan v čim večjem številu v naš Maribor.

— **Iz poverjeništva.** Dne 30. aprila sta odpotovala v Beograd tovariša poverjenik Andrej Skulj in urednik Ivan Dimnik na sejo komisije o načrtu zakona o narodnih šolah. Kdaj bodo končane seje, nam ni znano.

— **Učiteljski dom v Zagrebu,** ki je bil po odloku upravne oblasti odvzet Udruženju Jugoslovenskega učiteljstva, je sedaj prešel po odločitvi državnega sveta končno 22. pr. m. definitivno v posest jugoslovenskega učiteljstva.

— **Vseslovanski učiteljski kongres v Poznanju** se vrši 11.—14. julija. Na tem kongresu bo definitivno ustanovljeno Vseslovansko učiteljsko udruženje. Podrobnosti glede pota in višine potnih stroškov bodo javljene pravočasno. Kdor se hoče udeležiti kongresa, naj javi to poverjeništvu UJU v Ljubljani.

— **Ob priliki slavlja 60letnice ptujskega učiteljskega društva** dne 8. maja bo ob 10. uri slavnostno zborovanje v Društvenem domu. Slavnostnega zborovanja se udeleži tudi ormoško učiteljsko društvo. Dnevni red zborovanja: 1. Otvoritev zborovanja in pozdravi. 2. Zgodovina ptujskega učiteljskega društva. Referira tov. Musek. 3. Referat tov. poverjenika. Po zborovanju se vrši v Narodnem domu banket; a ob ½9. uri je v Društvenem domu koncert Pevskega zbora UJU iz Ljubljane. Soglasni sklep zadnjega zborovanja je, da se vsi člani društva udeleže vsega slavlja ter se pričakuje, da bo vsak mož-beseda.

— **Naš pevski zbor** bo izvajal na svojem koncertu ob priliki proslave ptujskega učiteljskega društva v sredo 8. t. m. ob 18½. uri v Društvenem domu v Ptuju najlepše in najnovejše skladbe Adamiča, Kogoja, Škerjanca, Papandopula in Stolzerja. Na programu je tudi več krasnih, harmoniziranih narodnih pesmi. Predprodajo vstopnic imata upravit. deške in dekliške osnovne šole v Ptuju.

— **Stalnost v državni službi.** Ministrstvo prosvete je z odlokom O. N. br. 19.236 z dne 16. marca 1929 odločilo, da je v smislu čl. 14. urad. zakona in po razsodbi Drž. sveta Br. 26.855 z dne 25. avgusta 1926 (tuk. P. br. 8420/1—1926) **potrebno** za priznanje stalnosti učiteljem 2 (dve) **leti državne službe.** — Z ozirom na to odločbo ministrstva prosvete se torej ne šteje v predpisano službeno dobo za stalnost **privatno** in **kontraktualno** službovanje, na kar je opozoriti učiteljstvo in v bodoče strogo paziti na to ob predlaganju prošenj za stalnost v drž. službi.

— **Prizivna razprava.** Na tožbo Radoslava Knafliča proti poverjeniku UJU Andreju Skulju se je vršila dne 30. aprila t. l. pri celjskem okrožnem sodišču prizivna razprava. Radoslava Knafliča je zastopal odvetnik dr. Kalan iz Celja, poverjenika Skulja pa odvetnik dr. Oton Papež iz Ljubljane. Poverjenik Andrej Skulj je bil oproščen.

— **Uporaba šolskih knjig v I. in II. razredu.** Ministrstvo prosvete je izdalo ponovno naredbo, da se ne sme v prvem in drugem razredu osnovne šole uporabljati razen abecednika in čitanke nobena druga učna knjiga. Proti onim učnim močem, ki se ne bodo držala te odredbe se bo postopalo po zakonu.

— **Napredovanje učiteljstva v položajni plači, odpošiljanje prošenj.** Ministrstvo prosvete je z odlokom O. N. br. 24.308 z dne 27. marca 1929 odredilo: 1. da ni treba pošiljati ministrstvu urgence za napredovanje v položajni plači, ker je to napredovanje izključna pravica ministrstva, ne pa poedinega uradnika kot n. pr. povišica osnovne plače. 2. **Prošnje za napredovanje v položajni plači naj odpošljejo neposredni starešine** nadrejenemu oblastvu šele z **dnem,** ko je dotičnemu po zakonu mogoče napredovati (čl. 1. Uredbe o razvrstavanju).

— **Uradniški zakon.** Glede sestave novega uradniškega zakona je nastal v delu trenotno zastoj, ker hoče vlada najprej v podrobnostih izvesti novi zakon o vrhovni državni upravi. S tem zakonom bo izvedena temeljita reorganizacija in bodo ukinjene ter deloma preurejene posamezne državne ustanove. Na podlagi teh sprememb se bo šele nato moglo definitivno fiksirati in statuirati stanje uradništva pri posameznih uradih in ustanovah. Novi uradniški zakon bo na podlagi tega stanja definitivno rešil uradniško vprašanje in uredil tudi materijalni položaj uradništva.

ŠE JE ČAS!

Še je čas, da ne cepimo svojih sil, da rešimo, kar se rešiti da in združimo, kar se združiti da.

Še je čas, da se zdramimo iz svoje skrajne letargije zanašanja na druge in delamo z lastnimi močmi.

Še je čas, da prenehamo z golim kritikovanjem in besedičenjem, ter pričnemo s pozitivnim delovanjem.

Še je čas, da uvidimo skrajno bedo učiteljskih rodbin, njihovo deco in sirote brez strehe in varstva, lastno organizacijo brez lastnega doma.

Še je čas, da vplačamo Učiteljskemu domu v Ljubljani dolžne deleže, oziroma, da se pri njem včlanimo.

Še je čas, da vpogledamo v račune Učiteljskega doma in se prepričamo o poslovanju zadružnega načelstva.

Še je čas, da se odločimo, udeležiti se občnega zbora Učiteljskega doma v Ljubljani, vršečega se 8. majnika ob ½8. uri v Ljubljani.

Gorje mu, ki se zanaša, da se ob trpljenju in uspehih drugih borčev da mirno uživati tuje sadove in trikrat gorje mu, ki sebično zavira karitativno delovanje svoje lastne stanovske organizacije!

J. L.

— **Vsa šolska upraviteljstva,** katera niso še plačala, niti vrnila okrog božiča prejeto knjižico »Narodne pravljice iz Prekmurja«, II. zvezek, prav lepo prosi Učiteljski dom v Mariboru, da to store sedaj. Naj se ta mali znesek ne vleče še v drugo leto! Posebno izterjavanje pa vzame mnogo časa in truda. Torej prosimo!

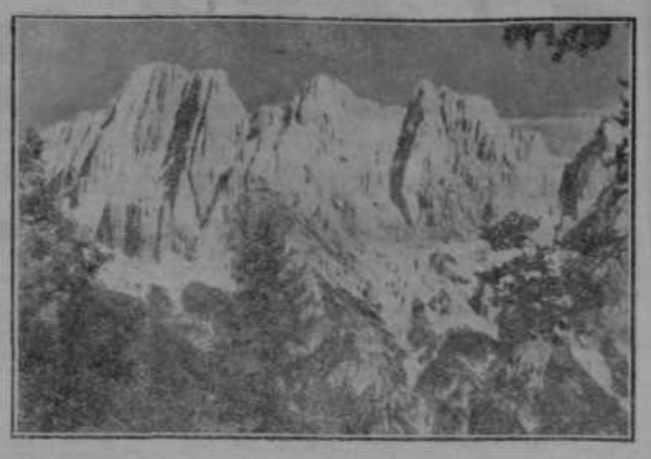

Narava Vas kliče,

da preživite Vaš prosti čas v gozdu ali na polju, v gorah ali na morju, da se navdušeni za to bivanje čim bolj pozdravite.

V svojem navdušenju pa ne pozabite na najvažnejše, pripraviti in zagotoviti si blagodejni vpliv bivanja v naravi s krepčilno hrano, ki krepi telo, ne da bi ga utrudilo z nepotrebnim balastom, in ki ne veže telo na stalne dnevne obroke.

Izpijte zjutraj za zajtrk iz Vaše termo steklenice na potovanjih in na izletih skodelico

OVOMALTINE

ki ima zelo dober okus, je lahko prebavljiva in predstavlja koncentrirano hrano iz najboljših naravnih jedi. Ovomaltine se hitro pretvarja v zdravo kri, ki ustvarja telesno in duševno delavnost.

Dobiva se v vseh lekarnah in drogerijah zavitek po 18·50 Din.

Zahtevajte, sklicujoč se na ta list, brezplačne vzorce od

Dr. A. WANDER d. d.
ZAGREB.

— **Izvenšolsko delovanje učiteljstva.** Ministrstvo prosvete je izdalo sledečo odredbo: Ministrstvu so znani slučaji, da je pojmovanje učiteljevega izvenšolskega delovanja spremenjeno v brezobzirno težnjo za postranskim zaslužkom. V tej težnji so prevzeli razni učitelji na svojo osebo veliko število dolžnosti v raznih prosvetnih in kulturnih društvih in prejemajo za to honorar v denarju ali v naturi. Dogaja se tudi, da se zahtevajo take nagrade tudi od ustanov, ki so namenjene učencem in so za delo v takih učitelji obvezni že po svojem poklicu in po zakonu. Radi tega se odreja: 1. Učitelji ne smejo prevzeti zase večje število dolžnosti izven šole, nego se morajo te dolžnosti razdeliti enakomerno na vse učitelje. 2. Izvenšolske dolžnosti ne smejo v ničemer ovirati rednega šolskega dela. 3. Od ustanov, ki so namenjene učencem, ali onih, ki v njih sodelujejo učenci, se ne sme zahtevati nikakih nagrad (niti v denarju, niti v drugi obliki). — Šolski nadzorniki bodo o priliki nadzorovanja ugotovili odnošaje v tej smeri in bodo postopali po zakonu proti vsakomur, ki se ne bo ravnal po tej naredbi in stvar potom prosvetnega oddelka javili ministrstvu prosvete.

— **Ljubljana-Zagreb-Beograd!!!** Vsem šolam in učiteljstvu! Naše šole do sedaj še nimajo potrebnih stenskih slik, ki bi jih učiteljstvo z velikim uspehom lahko uporabijalo pri zemljepisnem pouku. Posebno primanjkuje slik krajev naše domovine. Zato si je nadela Umetniška Matica tudi to nalogo, da bo izdajala stenske slike za naše šole. Vse stenske slike bodo umetniško dovršene. Kot prvo serijo takih stenskih slik bo izdala Umetniška Matica slike Ljubljane, Zagreba in Beograda. Slike bodo v formatu 65×93 cm, kot so običajne stenske slike za šole ter bodo seveda izvršene v barvnem tisku. Te slike bodo izvršene v enaki kvalitetti kakor drago inozemsko blago. Zakaj podpirati drage inozemske tvrdke?! Umetniška Matica, ki ni nikako trgovsko podjetje, temveč društvo za propagando naše sodobne umetnosti, bo temu odpomogla. Če bodo šole pridno naročale te slike, bo izdala kasneje kot drugo serijo Bled, Split in Cetinje. Takoj ko bodo slike izšle bomo šole obvestili o tem. Vsekakor pa ne bo cena ene slike presegala 30 Din! (Iz inozemstva naročeno slično blago stane en izvod 60—100 Din!!!) Vendar pa prosimo že sedaj, da se priglašajo šole kot prednaročnice, seveda z nikako obveznostjo. Toliko da vsaj približno vemo, v kakšni nakladi bomo tiskali. Zadostuje dopisnica z vsebino: Obvestite me z ofertu takoj, ko izidejo Vaše stenske slike za šole!

Odbor.

— **Majniški izleti, prijave za vožnjo po železnici.** Po § 16. c) železniške tarife dio II. za prevoz potnikov itd. so posamezna šolska vodstva dolžna vsak izlet ali ekskurzijo prijaviti odhodni železniški postaji najmanj 24 ur pred rednim odhodom dotičnega vlaka. Direkcija državnih železnic v Ljubljani je sporočila, da nekateri zavodi prijavljajo izlete šele na predvečer za vlake, ki odhajajo sledečega dne zjutraj. Zato opozarja, da je najkasneje do 12. ure prijavljati izlete za vlake, ki odhajajo naslednji dan.

— **Kočevsko okrajno učiteljsko društvo.** Stari in novi dolžniki se smatrajo še nadalje za člane, kakor hitro poravnajo svoje obveznosti in ako sami ne prijavijo svojega izstopa. — **Odbor.**

— **Kaj prinaša novi finančni zakon.** Ena najvažnejših odredb novega finančnega zakona je v členu 76., ki pravi, da vse določbe dosedanjih finančnih zakonov, kolikor se ne nanašajo na izvršitev proračuna, in

Vtisi ekskurzije na Dunaju.

(Iz referata prof. Minke Skabernetove pri Društvu učiteljic v Ljubljani.)

Dunajske šole so verna slika novodobne politično in kulturno reformirane Avstrije. Prejšnja fevdalno absolutistična habsburška monarhija je postala čez noč demokratična država, nov duh je zavel, vodstvo so prevzeli ljudje prežeti z globokim socialnim čustvovanjem do najširših ljudskih plasti. Nove razmere so ustvarile nove potrebe, vedno občutneje se je kazalo, da je treba vzgojo prihodnje generacije temeljito izpremeniti in usmeriti v smislu novodobnih teženj.

V dosego tega namena so se z vsemi silami lotili reforme prosvete. Dunaj kot središče je prevzel to nalogo in se ni zadovoljil samo s korenitim preustrojem šolstva, temveč je sporedno s tem započel velikopotezno akcijo z gradnjo velikanskih stanovanjskih poslopij za široke mase, s preureditvijo šolskih poslopij, z ustanovitvijo otroških zavetišč in zdravilišč.

Zato je bilo na programu poleg hospitacij na osnovnih in meščanskih šolah tudi ogledovanje novih socialnih naprav.

Inicijator šolske reforme, drugi predsednik m. š. sv. Otto Glöckel je v svojem uvodnem govoru poudaril, da mu pomeni delo za današnjo šolo zgradbo boljše bodočnosti. Namen te šole naj ne bo samo, mladino opremiti s trajnovrednim znanjem, temveč ji vzbuditi predvsem veselje do duševnega dela, ki ne bo prenehalo z izstopom iz šole, ampak ji bo ostalo še dalje in jo vzpodbujalo k samoizobraževanju. Vedra samodelavnost, radostno doživljanje ter zavestna podrejenost naj bodo temelj današnje šole. Vzgojiti hočejo generacijo, ki bo z razumom, delavnostjo in idealizmom zgradila nov boljši svet.

Tako reformo izpeljati v povojni dobi, je bilo silno težko. Dunajska občina si je postavila kot prvi cilj izboljšanje telesnega in gmotnega položaja otrokom in učiteljstvu. Socialne ustanove skrbe za matere v blagoslovljenem stanju, nadzorujejo zdravstveno stanje otrok v predšolski in šolski dobi, skrbe za prehrano dece, izdajajo profilaktične odredbe proti tuberkulozi.

Izboljšanje socialnih razmer je tvorilo pogoj za uspešno in dobro šolsko reformo. Prejšnja šola učilnica, ki jo je večkrat preveval duh militarizma, se je umaknila novi šoli, prežeti z duhom demokracije in pacifizma.

Ministerijalni svetnik Fadrus je predaval o provedbi šolske reforme. V naučno ministrstvo je bilo poklicanih 33 strokovnjakov, zastopnikov vseh vrst šol. Po določenem načrtu so preorijentirali v nove smeri dunajske učitelje, ki so se lotili dela z veliko vnemo. Ustanovilo se je 600 učiteljskih delovnih zajednic, ki so jih vodili specialisti. Učitelji so otvorili 156 poizkusnih razredov za pouk po delovnem principu, izdali so tri strokovne liste, priredili nešteto predavanj in konferenc, ki naj bi poglabljale izobrazbo učiteljstva. Vsak šolski okraj je dobil na posodo 60 del modernih pedagogov, da jih je učiteljstvo prečitalo. Pri sestavljanju splošno veljavnega učnega načrta za osnovno šolo so delale delavne zajednice vseh 13 okrajev v soglasju z večino dunajskih učiteljev in roditeljev, ki so jih pridobili reformatorji za novo šolo. Sodelovanje roditeljskih udruženj je važen faktor pri preustroju dunajskega šolstva. Za nadaljnjo izobraževanje osnovno- in meščanskošolskega učiteljstva so obnovili pedagoški institut, ki je imel 1925. leta 126 slušateljev, sprejetih v redni študij, ustanovili so centralno knjižnico, ki ima danes že 80.000 najboljših strokovnih knjig in blizu 300 revij.

Nagel razvoj šolske reforme je povzročil potrebo, izpremeniti odredbe, ki se tičejo polaganja učiteljskih izpitov vsaj do tiste dobe, ko bo vprašanje učiteljske izobrazbe definitivno rešeno. Posebno pažnjo so obrnili na reformo izobrazbe učiteljskega naraščaja in nadaljno izobraževanje učiteljev. Za današnjega učitelja ni dovolj, ako obvlada poklicne znanosti, pedagogiko in njene psihologične, estetične, kulturno-filozofične, gospodarske in državoznanstvene osnove, vpogled mora imeti tudi v vsa kulturna torišča, v duhovna, umetniška, gospodarska in politična stremljenja, šele potem more sodelovati na vzgoji. Učitelj naj ne bo samo vzgojitelj otrok, on bodi vzgojitelj naroda v kraju, kjer službuje. Radi teh nalog stremi učiteljstvo po visokošolski izobrazbi.

Enotnost v nalogah učiteljstva sploh zahteva tudi enotnost v njegovi izobrazbi na vseh stopnjah, tako za učitelja osnovne, meščanske, nižje srednje, višje srednje in visoke šole.

Z obsežno delavnostjo s predavanji in tečaji, ki jih je odredila naučna oblast, z ustvaritvijo učiteljskih delavnih zajednic in počitniških tečajev, z ustanovitvijo poizkusnih in hospitacijskih razredov, z ustanovitvijo obsežnih knjižnic in novih revij, s preosnovo dunajskega pedagogija v pedagoški institut mesta Dunaja v zvezi z njegovim psihologičnim institutom in podobnim so seznanili in navdušili učiteljstvo za nove smeri na pedagoškem polju in tako ustvarili pogoje za razvoj novega učitelja in z njim tudi nove šole.

Razne politične izpremembe v državi so napredovanje na reformi učiteljske izobrazbe sprva ovirale, vendar se je reformatorju Glöcklu posrečilo, da je izdal osnovni načrt tozadevnega zakona.

Popolna reforma se za enkrat ne bo mogla izvesti v polnem obsegu, ker je zvezana s prevelikimi stroški. Za prehodno dobo je našel dunajski mestni svet ta izhod, da je na pedagoškem institutu otvoril učiteljske tečaje vseučiliškega značaja, ki trajajo 4 semestre. Pedagoški institut ima nalogo, pripraviti učitelje za osnovne in meščanske, oziroma za obče srednje šole, za specijalne in obrtno-nadaljevalne šole in mora skrbeti tudi za nadaljno izobraževanje že nastavljenega učiteljstva. (Dalje prih.)